

Δεκέμβρης 2008: Από τον Γρηγορόπουλο στην Κούνεβα μια εξέγερση δρόμος

της Ελιάνας Καναβέλη

Έχουμε διανύσει έντεκα, πολύ πυκνά σε βιώματα, χρόνια μετά τον Δεκέμβρη του 2008. Έντεκα χρόνια από εκείνη τη βραδιά της 6ης Δεκέμβρη που ο Επαμεινώνδας Κορκονέας (αποφυλακισμένος πλέον) ύψωσε το όπλο του και σκότωσε εν ψυχρώ τον 16άχρονο Αλέξανδρο Γρηγορόπουλο στα Εξάρχεια. Όπως έχει ειπωθεί, εύστοχα κατά τη γνώμη μου, αναφορικά με το «ποιόν» του Δεκέμβρη, «ο Δεκέμβρης ήταν... και τι δεν ήταν!». Και φάνηκε αυτό το «σύμπαν» του Δεκέμβρη στον τρόπο που έδρασε και δραστηριοποιήθηκε το κίνημα όχι μόνο τις μέρες της εξέγερσης αλλά και μετά, κυρίως μετά. Ένα τέτοιο χαρακτηριστικό παράδειγμα ήταν η αντίδραση του κινήματος στην επίθεση με οξύ που είχε δεχθεί η Κωνσταντίνα Κούνεβα.

Στις 23 Δεκέμβρη 2008, η Κωνσταντίνα Κούνεβα δέχτηκε δολοφονική επίθεση στο δρόμο από δύο άντρες, οι οποίοι δεν βρέθηκαν ποτέ. Η Κούνεβα, μετανάστρια από τη Βουλγαρία, ήταν τότε μητέρα ενός ανήλικου παιδιού, καθαρίστρια και ζούσε και εργαζόταν για αρκετά χρόνια στην Ελλάδα. Αργότερα εκλέχθηκε για μια θητεία ευρωβουλευτρια με το κόμμα του ΣΥΡΙΖΑ. Θεωρούνταν πολύ ενεργή και μαχητική συνδικαλίστρια και η ιδιότητα της ως γραμματέως στο σωματείο της το επιβεβαιώνει. Τα χαρακτηριστικά της επίθεσης που δέχθηκε τότε φανερώνουν ένα διττό στόχο. Ο άμεσος στόχος ήταν η «φίμωση» της ίδιας και ο έμμεσος ήταν η δημιουργία ενός καθεστώτος φόβου όχι τόσο για την ίδια, όσο για άλλες που θα προβούν σε ανάλογες διεκδικήσεις.

Η Κούνεβα, παρακάμπτοντας τους κανόνες του κοινωνικά και πολιτικά λεχθέντος, μιλούσε και διεκδικούσε τα εργασιακά της

δικαιώματα γι' αυτήν και τις/τους συναδέλφους της. Η συνδικαλιστική όμως δράση ποτέ δεν είναι επιθυμητή από την εξουσία παρά μόνο όταν συμβαδίζει με την κυρίαρχη πολιτική. Η δράση της ΓΣΣΕ τα χρόνια της κρίσης άλλωστε επιβεβαιώνει αυτόν τον ισχυρισμό. Πάντως, αυτά που διεκδικούσε και για τα οποία μιλούσε ανοιχτά η Κούνεβα στο δημόσιο χώρο σε καμία περίπτωση δεν θα μπορούσαν να εκστομιστούν από θηλυκό υποκείμενο που φέρει την ιδιότητα της μετανάστριας. Γι' αυτό και τιμωρήθηκε στο δημόσιο χώρο με οξύ, το εργαλείο της δουλειάς της. Τιμωρήθηκε για να σωπάσει. Με άλλα λόγια, επιστρατεύτηκε ο φόβος για να λειτουργήσει ελεγκτικά και σαν μηχανισμός αστυνόμευσης του πεδίου που αφορά το δημόσιο λόγο. Θα μπορούσαμε να ισχυριστούμε ότι η επίθεση ενάντια στην Κωνσταντίνα Κούνεβα ήταν μία επίθεση στο λόγο, στην άρθρωση του δημόσιου λόγου από ενεργά πολιτικά υποκείμενα, τα οποία θα έπρεπε να παραμείνουν σιωπηλά.

Ο στόχος της επιβολής σιωπής, ωστόσο δεν πέτυχε. Ο κόσμος των κινημάτων δεν φοβήθηκε, δεν έμεινε απαθής και δεν σιώπησε μπροστά σε αυτή τη δολοφονική ενέργεια.

Η βίαιη επίθεση εναντίον της Κούνεβα ξεσήκωσε ένα κύμα οργής και δημιούργησε ένα δυνατό κίνημα αλληλεγγύης. Πολλές ομάδες, φεμινιστικές και μη, συμπαραστάθηκαν στον αγώνα της Κούνεβα και πάλεψαν για να γνωστοποιηθεί η υπόθεσή της, που ειρήσθω εν παρόδω έγινε προσπάθεια να συγκαλυφθεί από τα ΜΜΕ καθώς μόλις πέντε μέρες μετά βλέπουμε τα πρώτα δημοσιεύματα. Η επίθεση που δέχθηκε η Κούνεβα πραγματοποιήθηκε λίγες μέρες μετά από την εκδήλωση της εξεγερσιακής διαδικασίας που ακολούθησε την εν ψυχρώ δολοφονία του Γρηγορόπουλου. Στις εξεγερσιακές συνθήκες που διαμορφώθηκαν εκείνο το διάστημα, τόσο τα υποκείμενα που συμμετείχαν σε αυτές τις διαδικασίες όσο και αυτά που τις παρακολουθούσαν από απόσταση «ασφαλείας» ύψωσαν τις φωνές τους, διεκδίκησαν το δημόσιο χώρο και λόγο και αμφισβήτησαν εμπράκτως τόσο τους κατασταλτικούς μηχανισμούς της εξουσίας όσο και την ίδια εξουσία. Συνειδητοποίησαν ότι τα σώματά τους αλλά και η ζωή τους ήταν υπόθεση του κράτους και όχι δική τους

καθώς και ότι η ζωή τους είναι το όριο για τη ζωή που ορίζει η εξουσία.

Επιπλέον, η επίθεση εναντίον της Κούνεβα ήταν μια έμφυλη επίθεση καθώς διαπράχθηκε από δύο άνδρες σε μια γυναίκα. Η απάντηση στην έμφυλη βία που δέχθηκε η Κούνεβα ήταν μια από τις φεμινιστικές στιγμές που ακολούθησαν τον Δεκέμβρη του 2008. Στη συνέχεια δημιουργήθηκαν αρκετές φεμινιστικές και λοατκι ομάδες που θίγουν και θέτουν στην πολιτική ατζέντα, κινηματική και θεσμική, την έμφυλη βία, τα δικαιώματα της λοατκι κοινότητας. Άλλο ένα τέτοιο παράδειγμα ήταν η αντίδραση του κινήματος μέσα από τη δημιουργία συνελεύσεων και δράσεων για την υπόθεση της διαπόμπευσης των οροθετικών γυναικών από τον κ. Χρυσοχοΐδη και τον κ. Λοβέρδο. Αποτιμώντας την έμφυλη διάσταση του Δεκέμβρη θα λέγαμε ότι είχε έντονα τα στοιχεία μιας μάτσο κουλτούρας που χαρακτηρίζεται από την ανάδυση μιας έντονα ηγεμονικής αρρενωπότητας. Τα σεξιστικά συνθήματα αλλά και η έντονα «στρατιωτική» αντιμετώπιση των πορειών ήταν κάποια από τα δείγματα αυτής της κουλτούρας. Ακριβώς, όμως, επειδή ο Δεκέμβρης είχε πολλές πτυχές και όχι μόνο μία ταυτόχρονα ήταν δυνατό να δεις και θηλυκά και λοατκι υποκείμενα να συμμετέχουν με τον δικό τους τρόπο στις πορείες και εν γένει στις πολιτικές διαδικασίες. Ο Δεκέμβρης «άνοιξε» τον δρόμο για την επανοικειοποίηση του δημόσιου χώρου από τα θηλυκά και τα λοατκι υποκείμενα.

Η επίθεση που δέχθηκε η Κωνσταντίνα Κούνεβα τοποθετείται χρονικά, κοινωνικά και πολιτικά σε μια περίοδο έντονης ανάδυσης και ανάδειξης ριζοσπαστικών λόγων, οι οποίοι έχουν ταυτιστεί από το συντηρητικό συγκείμενο ως απορυθμιστικοί και αποδιοργανωτικοί.

Τα συνθήματα αλληλεγγύης που γράφτηκαν εκείνο το διάστημα στην Αθήνα, οι αφίσες που τοιχοκολλήθηκαν και τα κείμενα που τυπώθηκαν, δείχνουν ότι η περίπτωση της Κούνεβα συσπείρωσε ένα ευρύ κομμάτι του κόσμου που κατάφερε να δει πέρα από τα χαραγμένα στο σώμα της Κούνεβα σύνορα και να αναγνωρίσει το

δικό του πρόσωπο στο πρόσωπο της Κούνεβα, όπως λίγο καιρό νωρίτερα είχε δει το πρόσωπό του στο πρόσωπο του Γρηγορόπουλου. Η Κούνεβα ήταν μια εικόνα από το μέλλον που θα ακολουθούσε. Από έναν εργασιακό μεσαίωνα που δεν έπληξε μόνο τους μετανάστες αλλά και τους ντόπιους. Τα δύο πρόσωπα του Δεκέμβρη, ο Γρηγορόπουλος και η Κούνεβα ήταν η εικόνα από ένα μέλλον που ήρθε σύντομα και συνέτριψε όλες τις βεβαιότητες. Η καταστολή, η ανεργία, η επισφάλεια αλλά και η αλληλεγγύη και η αντίσταση ήταν αυτά που ακολούθησαν και τα είχε προμηνύσει ο Δεκέμβρης μέσα από αυτά τα δύο γεγονότα.

Ο Δεκέμβρης συμπύκνωσε πολλά νοήματα και ταυτόχρονα αποτέλεσε το έδαφος για να δημιουργηθούν συνθήκες αμφισβήτησης όλων εκείνων των σταθερών και των κανονικοτήτων που μέχρι τότε χαρακτήριζαν την ελληνική κοινωνία. Ένα κομμάτι της κοινωνίας επηρεάστηκε με ένα βαθύ και σε μεγάλο βαθμό ανεξίτηλο τρόπο από όλη αυτή την εξεγερσιακή κατάσταση και ανέπτυξε διαφορετικά αντανakλαστικά απέναντι στο κράτος, την καταστολή, στα ανθρώπινα δικαιώματα. Η έννοια της αλληλεγγύης που τόσο έμπρακτα δόθηκε στην Κ. Κούνεβα είχε τις ρίζες της σε αυτές τις σχέσεις που αναπτύχθηκαν τις δύο εβδομάδες του Δεκέμβρη. Ετερόκλητες πολιτικά, κοινωνικά και οικονομικά ομάδες και άνθρωποι βρέθηκαν μαζί στο δρόμο, στα αμφιθέατρα, στη ζωή. Αυτό θα το δούμε ξανά μερικά χρόνια αργότερα στο κίνημα των πλατειών και για τις περισσότερες/ους που βρέθηκαν σε αυτές τις διαδικασίες είχε προηγηθεί εκείνος ο Δεκέμβρης που είχε δημιουργήσει την πεποίθηση ότι όλα είναι πιθανά.

Ο Δεκέμβρης ήταν όλα αυτά που μέχρι τότε ονειρευόμασταν να γίνουμε και σε μεγάλο βαθμό γίναμε. Ακολούθησαν πολλοί Δεκέμβρηδες, 11. Σε αυτούς, είδαμε πολλά πράγματα να αλλάζουν μέσα μας και έξω μας. Μα όσοι ζήσαμε τότε νιώσαμε πραγματικά ΑΝΘΡΩΠΟΙ και αυτό δεν αλλάζει.